

JAARVERSLAG 2024

Inhoudsopgave:

Inleiding en bestuur.	.	.	.	.	.	.	2 – 3
Botanisch stoepkrijten	.	.	.	.	.	.	3 - 4
Cursussen	.	.	.	.	.	.	4
Eemstruiners	.	.	.	.	.	.	5
Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht	.	.	.	.	.	.	6
Groene GGZ	.	.	.	.	.	.	7
Handen uit de mouwen	.	.	.	.	.	.	7 – 8
IVN Weekend	.	.	.	.	.	.	8 – 9
Knotten	.	.	.	.	.	.	9
Lieveheersbeestjes	.	.	.	.	.	.	10
Natuurexcursies	.	.	.	.	.	.	11 – 13
Natuurfotografie	.	.	.	.	.	.	13
Natuurkijker	.	.	.	.	.	.	13 - 14
Natuurlezingen	.	.	.	.	.	.	14 – 16
Permacultuur	.	.	.	.	.	.	16 – 18
ROM (incl. Biodiversiteit)	.	.	.	.	.	.	18 – 20
Vleermuizen	.	.	.	.	.	.	20 – 24
Infographics	.	.	.	.	.	.	24

Inleiding en bestuur

We kijken terug op een heel actief 2024. Dit kunt u ook allemaal lezen in dit jaarverslag waarin elke werkgroep aangeeft wat zij in 2024 gedaan hebben. U zult versteld staan van wat er allemaal gebeurt binnen IVN Amersfoort e.o.

Er is daarnaast nog een scala aan zaken georganiseerd in 2024. Als bestuur zijn we er trots op dat de Eemstruiners hun 25-jarig jubileum hebben gevierd, We hebben de deelnemers van een cadeautje voorzien.

We hebben een middag georganiseerd in Het Groene Huis waar we de film Onder het Maaiveld 3 keer hebben vertoond voor de belangstellenden. Tevens hebben we op een zaterdag in november een zaal afgehuurd van het Lieve Vrouwe Theater om de film De Wilde Noordzee te kunnen vertonen voor de leden. De zaal met 71 plaatsen was helemaal vol.

We hebben op een zaterdag een excursie naar het Zwerfstenen eiland in Maarn georganiseerd voor de leden, met een lunch. We hadden goed weer en het was reuze leerzaam en gezellig.

We hebben met veel plezier een donatie gegeven voor de realisatie van een film over Park Schothorst. We hebben nieuwe potjes gekocht voor het Lieveheersbeestjes project. We zijn er trots op dat er in december weer een Natuurgidsen opleiding gestart is met 32 deelnemers, op een na allemaal uit Amersfoort e.o.

Elke maand, behalve de maand juli, is er een Vooruitkijker gemaakt met de activiteiten van de opvolgende maand, verengingsnieuws en natuur wetenswaardigheden.

In 2024 zijn we begonnen om ideeën te verzamelen en een plan van aanpak te maken voor de viering van het 50-jarig bestaan van IVN Amersfoort e.o. in 2026.

We hebben in april een introductie georganiseerd voor de nieuwe leden van IVN uit 2023 in Het Groene Huis. We hadden een 30-tal belangstellenden en er was een geanimeerde discussie en rondleiding. Het bestuur heeft de organisatie toegelicht en een 4-tal werkgroepen hebben verteld wat zij allemaal deden. Dit zullen we in april 2025 weer doen voor de nieuwe leden uit 2024.

Wat betreft de nieuwe leden in 2024; het waren er maar liefst 69. De samenstelling was als volgt. Vrouw: 47 / Man: 21 / Anders: 1

De nieuwe leden op basis van geboortejaren:

- 1940 en 1949: 4
- 1950 en 1959: 19
- 1960 en 1969: 15

- 1970 en 1979: 14
- 1980 en 1989: 9
- 1990 en 1999: 5
- 2000 en 2009: 3

Er waren natuurlijk ook afmeldingen vanwege verhuizingen (de meesten), overlijden of gewoon opzegging. Dit waren er 25 in totaal. Ons ledenbestand is in 2024 gegroeid van 322 naar 366.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering zijn de financiën over 2023 goedgekeurd en heeft Peter Koblens afscheid genomen als algemeen bestuurslid. Paul Vriesekoop is op deze vergadering benoemd tot voorzitter.

Dagelijks bestuur 2024 waren Lenny van Valkenhoef (secretaris), Henk Haas (penningmeester) en Paul Vriesekoop (voorzitter).

Botanisch stoepkrijten (door Kees de Heer).

In de coronatijd begonnen plantenliefhebbers met 'botanisch stoepkrijten'. Zij vroegen aandacht voor de biodiversiteit in de stad door met stoepkrijt namen bij stoepplantjes te schrijven. We hebben destijds in de Amersfoortse binnenstad enkele stoep-krijtacties gedaan. Nu we weer gewoon excursies kunnen organiseren, is de belangstelling voor het botanisch stoepkrijten wat weggeëbd. In 2024 hebben we in Amersfoort op dit vlak niets georganiseerd.

Vooruitblik op 2025: enkele deelnemers aan de nieuwe Natuurgidsenopleiding zijn geïnteresseerd in botanisch stoepkrijten, dus we gaan dit voorjaar een snuffelstage organiseren.

Cursussen (door Gert Lodewijk).

Natuurgidsenopleiding (NGO)

De NGO van 2022/23 hebben we met een feestelijke excursie in september afgesloten. Genoten van landschap en vogels.

De nieuwe NGO is 12 december 2024 opgestart. Er is een organisatieteam van 8 personen. Dat gaat anderhalf jaar door tot juni 2026 met een programma van ca 30 avonden en 25 zaterdagochtenden. Vele vrijwilligers gaan de bijeenkomsten verzorgen. Na informatieavonden in september en oktober zijn er 32 deelnemers geselecteerd. En hebben we sommigen ook moeten teleurstellen.

Natuuracademie

Was weer een redelijk normaal jaar met 8 minicursussen. Met totaal 141 deelnemers. Toppers blijven paddenstoelen, mossen en trekvogels. Dit jaar ging de vertegenwoordiger namens de gemeente met (vroeg) pensioen. In haar plaats komt Brigit Kuypers ons versterken. Ook is begin dit jaar Arjan Wolsink ingestroomd. Samen

met Arie van den Bremer en Gert Lodewijk is het team compleet. Komend jaar staan 9 minicursussen op het programma.

Natuuroudercursus

Natuur beleven door de ogen van een kind. Dit jaar drie woensdagmorgens in april en mei, met een terugkomochtend in oktober. Twaalf belangstellenden. Gerda Schregardus en Viveke Maljers organiseren dit. Ook komend jaar staat dit op het programma. Dan als een najaars-cursus.

Werkgroep kademuren schonen.

Een juni midzomeractiviteit. Een avond met drie boten en schippers van Waterlijn door de grachten van Amersfoort varen om jonge elzen op de waterlijn te verwijderen. Dit om te voorkomen dat deze schade aan de muur veroorzaken. Negen IVN-ers actief en met een drankje nabespreken. Daarbij ook een avond met de havenmeesterboot door de buitenhaven. Viveke Maljers en Peter Kloosterhof organiseerden dit na 10 jaar voor de laatste keer. Maurice Siteur gaat dit overnemen.

Eemstruiners Jeugdnatuurclub (door Tamara Vreeswijk)

Lees verder op pagina 6

9 maart
Groene Huis
Bodemleren

10 februari
Voedselbos De Laak
Meewerkactie met Ruud,
Luc en Corrie en Ruud

14 september
Watermilieugebied
Bessen & bosvruchten

23 maart
Earth hour

9 november
Soesterdunen
Natuurlijke navigatie

13 april:
Schammer
Wroge vogels

17 februari
Opening
Roofvogels van de
Gelderse Vallei

25 mei
Monnikenbos
Belevingswandeling

22 juni
Ringneuveis
(Over)leven in de natuur met
Rondt van Eij: Eindfeest

5 oktober
Nimmerdor
Vaddelenstoeien zoeken
met Leender Smit

13 januari
Landgoed de Boom
Wintervandeling

De
Eemstruifens
bestaat uit
34 kinderen &
9 begeleiders.
Er gingen per
bijkomst
gemiddeld
15 kinderen
mee.

Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht (door Kees de Heer).

De werkgroep Geopark is een netwerkgroep van acht IVN-afdelingen op de Heuvelrug, die het burgerinitiatief Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht ondersteunen door zo veel mogelijk landschapsexcursies te organiseren, met de vier brillenmethode van Leesbaar Landschap.

De afspraak is dat iedere deelnemende afdeling probeert jaarlijks minstens een Geoparkexcursie te organiseren, plus een inspiratiebijeenkomst voor de Geoparkgidsen van de andere afdelingen.

Vanuit IVN-Amersfoort zijn we in 2024 niet toegekomen aan een inspiratiebijeenkomst. De wandelgroep heeft wel een landschapsexcursie georganiseerd, die is bestempeld als 'Geoparkexcursie' zodat er via de kanalen van het Geopark reclame voor is gemaakt. Het gaat om de excursie van 17 november 2024 rond het Belgenmonument. Verder hebben we met de werkgroep Geopark een kraam bemenst tijdens het natuurevenement op Zon & Schild van 8 september 2024.

Vooruitblik op 2025: in maart verschijnt een publieksboek over het Geopark Heuvelrug Gooi Vecht, daar kunnen we als IVN Amersfoort met de werkgroep Geopark op inspelen. Met dit boek in de hand wordt het nog aantrekkelijker om 'Geoparkexcursies' te organiseren.

Groene GGZ (door Ruud van Nus).

De werkgroep Groene GGZ mag inmiddels wel een stabiele werkgroep genoemd worden. De werkgroep bestaat uit IVN leden die tevens officieel vrijwilliger bij GGZ Centraal zijn. Daarnaast zijn er twee GGZ Centraal vrijwilligers die zich hebben verbonden aan de werkgroep Groene GGZ en er zijn een aantal "vrienden van de werkgroep". Dit zijn vaste deelnemers aan de wandelingen die bereid zijn wat hand en spandiensten te verlenen zoals het duwen van een rolstoel.

We hebben weer een seizoen van maart tot december gedraaid en iedere laatste zondag van de maand een wandeling aangeboden op het terrein van Zon & Schild. Op 8 september vond het tweede Fête de la Nature in samenwerking met GGZ Centraal plaats in en rond de kapel van Zon & Schild. Inhoudelijk klopte het programma en waren de reacties vooral positief. De opkomst was matig ondanks publiciteit in o.a. het AD en Stad Amersfoort.

In november was de werkgroep vertegenwoordigd op de Herstelmarkt Eemland. Het doel was om meer geïntegreerd te raken in het herstelaanbod van Amersfoort en Omstreken. Er zijn in 2024 twee wandelingen geweest in samenwerking met de Weekendtref, dit is een contactmogelijkheid voor kwetsbare mensen tijdens de weekenden.

Handen uit de mouwen (door Maurice Siteur).

De werkgroep HudM (Handen uit de Mouwen) is 14 zaterdagen actief geweest met gemiddeld 13-14 vrijwilligers. De leden gebruiken hierbij handgereedschap als takkenscharen, handzagen en spades.

We werkten om de week. In het broedseizoen van de vogels en de zomer wordt er niet gewerkt.

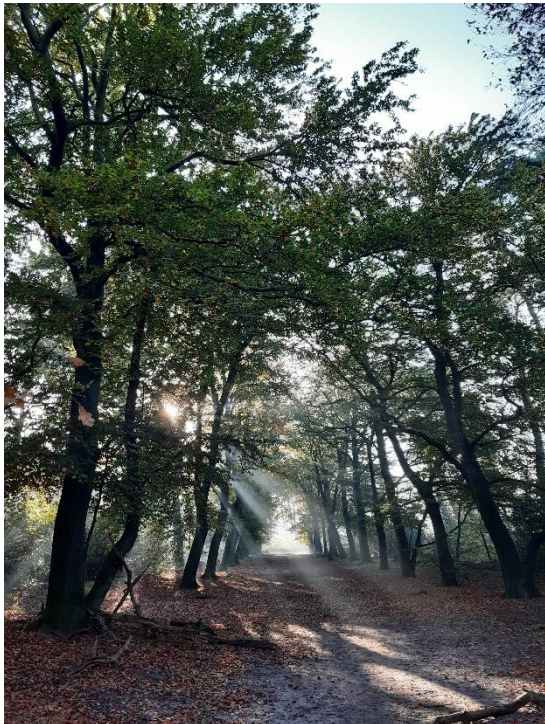
De Amerikaanse eik vraagt een lange adem, maar we zien wel ontwikkeling. En daardoor hebben we ook meer tijd voor het vrijzetten van bomen. Dat vrijzetten betekent dat we meer diversiteit krijgen.

Als we een Amerikaanse Vogelkers zien, dan zal die in veel gevallen minimaal gesnoeid worden. Een aantal laten we staan voor de diversiteit.

Dit jaar hebben we op 3 dagen nieuwe bomen geplant: hazelaar, sleedoorn, eiken en beuken. In totaal zo'n 250 bomen.

De poel heeft een nieuwe laag op de buitenste takkenril gekregen. Met snoeiafval uit de directe omgeving heeft de groep dit gedaan. Zo'n takkenril vraagt onderhoud/opvulling elk jaar.

De gemeente heeft eind 2024 het binnenste hekwerk vervangen door een veel stevigere omheining om vooral de honden buiten te houden en om de dieren rondom en in de poel te beschermen.

Onderhoud aan een perceel begin september langs de snelweg A28 heeft een klacht opgeleverd. De boomarter zou hier last van kunnen hebben en die zou bedreigd zijn. De gemeente moet hier met een reactie komen en tot die tijd wordt er zeer voorzichtig gehandeld.

Navraag bij de Marterstichting en de Zoogdiervereniging leverde geen bezwaren op tegen het huidige onderhoudsbeleid. De officiële status van de boomarter is dat die niet (meer) bedreigd is.

Ledenwerving: 7 nieuwe aanmeldingen, waarvan er 5 ook een of meerdere keren zijn komen werken. Dit jaar kwamen de aanmeldingen via de mail binnen en niet door directe benaderingen in het bos.

Er is een nieuwe kast vlakbij de loopbrug gekomen. Met oud- en nieuw is de kast in

brand gestoken. Hierin is een advertentie voor de werkgroep opgehangen. Deze advertentie is ook te vinden op de site van Amersfoort Zuid.

Aan een EHBO-herhalingscursus heeft alleen de trekker deelgenomen.

De veiligheidsschoenen hebben ook dit jaar een uitvraag gehad. Einde seizoen 2023-2024 hebben we in Parkhuis geluncht (gevolgd door een rondwandeling in Elisabeth Groen). Ons aangeboden door de gemeente.

Al met al een jaar, waarin we meer rekening gehouden hebben met de gevoeligheden die er leven, maar wel gewoon lekker gewerkt.

IVN Weekend (door Kees Quaadgras, met dank aan Lina Bakker en Renée van Assema)

Vrijdagmiddag, 24 mei 2024. De negentien deelnemers aan het IVN-weekeinde druppelen in groepjes van twee en drie binnen in het Hunehuis in Drenthe. Dit Nivon-huis is fraai gelegen aan de rand van het heideveld Holtingerveld, vlak bij de Havelterberg, een weidse naam voor een heuvel die door een bejaarde in anderhalve minuut kan worden beklommen. Maar dan heb je wel een mooi uitzicht. Na het kennismaken - veel deelnemers deden vorig jaar de gidsencursus - is het tijd voor hapjes, thee en koffie of iets straffers. Iedereen heeft iets te eten gemaakt. Dat levert twee taarten, een stuk of vijf salades, een schaal champignons, soep, kaasjes en olijven op. Genieten geblazen.

Stuifzand

Die avond houdt Guido Nijland van IVN-Westerveld een lezing over het Holtingerveld. Zijn interessante verhaal gaat over de verschillende ijstijden die het landschap vervormden, en de diverse grondlagen met deels ondoordringbare keileem. Daardoor blijft er op tal van plaatsen water staan: kleine vennetjes.

Voorts over het stuifzand, afkomstig van de 30.000 jaar geleden droog liggende laagte, waar mammoeten, elanden, beren, wolven en sabeltandtijgers ronddoelden op wat nu de Noordzee is. Hetzelfde zand dat in Amersfoort en omgeving voor de hogere gedeelten zorgde. Ook verhaalt hij van de volken die hier leefden. Het gebied leverde een schat aan historische vondsten op.

Klimopbremraap

Zaterdagmorgen gaat Guido ons voor op een heidewandeling. We zien mannetjesereprijs, liggende vleugeltjesbloem (zeldzaam - op rode lijst), kleine ratelaar, heidekartelblad (halfparasiet), tormentil, hondsviooltje. Een echt bijzondere en zeer zeldzame plant is Arnica oftewel valkruid oftewel wolverlei. Deze wordt gebruikt als artsenijkruid, komt in Nederland maar op enkele plekken voor, neemt in aantal af en staat op de rode lijst. Andere geziene halfparasieten: hengel en grote ratelaar. Zondag zagen we in het Dwingelderveld klimopbremraap in de berm en doorwaskervel. Die bremraap is een bijzondere plant, want hij heeft geen bladgroen. Hij parasiteert op een groene plant, in dit geval klimop. Orchideeën: breedbladige- en wespenorchis, en de grote keverorchis. Vlinders: heideblauwtje en groentje. En een groene zandloopkever.

Oeverloper

De app Merlin meldt onder meer gekraagde roodstaart, boomkruiper, draaihals (!), geelgors, oeverloper. Oeverloper, op de heide? Gids Guido zegt dat het

zo maar zou kunnen, want verderop ligt een ven. De koekoek wordt door Merlin niet gehoord, maar die horen wij weer wel. Tot vreugde van iedereen klinkt ineens vlakbij de roep van een draaihal. De meesten van ons hebben deze specht nog nooit gezien. Het beest zit boven in een boom en laat zich door de kijker goed bewonderen. In de middag zijn de interesses verdeeld. Dat varieert van orchissen bekijken, in de zon een boekje lezen tot een dutje doen. Wil Schonewille ontmoet op een wandelingetje een adder en iedereen is jaloers.

Nachtzwaluw

's Avonds bezoeken we de twee hunebedden, altijd weer imponerend, die enorme stenen en de mysterieuze sfeer, maar we zijn hier voor de nachtzwaluw. Hij laat zich duidelijk horen, maar alleen een klein groepje dat iets verderop staat krijgt hem ook te zien. Zondagochtend naar het Dwingelderveld voor een wolvenexcursie. Eerst een lezing door een boswachter, tevens wolvenexpert, van Natuurmonumenten. Veel interessante informatie, over de wolf zelf en over hoe schapen te beveiligen. Daarna het veld in waar de boswachter ons leidt naar een heuveltje waar onder een dassenburcht zit. Achteloos roept hij 'Geelgors' en wij zien nog net een vogeltje in een struik verdwijnen. Tja... En warempel, tot slot zagen we toch nog een heuse wolf. Prachtig beest. Opgezet ...

Knotten (door Annemiek Cornelissen).

Het knotseizoen 2023/24 was in maart weer afgelopen. Het was een nat seizoen aan de Schoolsteeg.

Een prachtig terrein met hazelaar en elzen die heel hoog waren opgeschoten. Zonder laarzen konden we er vaak niet in. Buiten het natte gebied, zijn er in het seizoen 23/24 geen zaterdagen uitgevallen door het slechte weer.

De stobben zagen we met de motorkettingzaag want de zaagsnede moet glad en iets schuin naar buiten zijn. Het water van de regen kan er dan makkelijk af i.v.m. kans op gaan rotten van de stammetjes. De Arbo regels zijn weer aangescherpt, iedereen werkt nu verplicht met een goede helm op. Certificaten en beschermende kleding weer op orde.

Dank aan het bestuur van de IVN, wij hebben weer heerlijk kunnen genieten van de erwtensoep.

Half oktober is de groep weer bij elkaar gekomen aan de Schoolsteeg in Leusden.

Dit wordt het 3^e jaar dat we op deze locatie de elzen en hazelaars af mogen zetten.

De eerste ochtend was het prachtig herfstweer. Hopen dat het dit seizoen niet zoveel gaat regenen want het is een broekbosachtig gebied.....veel slootjes.

In de tussenliggende periode zijn er nieuwe helmen voor het kettingzagen aangeschaft en 3 mensen zijn op cursus veldhulpverlening geweest bij het Landschap Erfgoed Utrecht.

Nieuwe Arbo regel is dat er bij de groep 2 'veldhulpverleners' aanwezig moeten zijn met een geldig certificaat dus. Gelukkig was de cursus interessant en hopen we meer mensen hiervoor te interesseren zodat we niet hoeven gaan turven of er wel 2 aanwezig gaan zijn op die zaterdagochtend.

Lieveheersbeestjes (door Kees de Heer).

De projectgroep Lieveheersbeestjes biedt via het CNME aan basisscholen een gastles aan over lieveheersbeestjes, dat gebeurt stevast in mei-juni. Voor het project in 2024 hadden zich acht scholen met elf klassen aangemeld. Maar dit jaar bleef de gebruikelijke voorjaarspiek in het aantal lieveheersbeestjes uit. We hebben de gastles gegeven aan vier klassen op twee verschillende scholen met een groen schoolplein, maar de leerlingen vonden op hun schoolplein in een half uur tijd maximaal twee lieveheersbeestjes. Ze vonden wel genoeg rozenkevertjes, snuitkevertjes, elzenhaantjes, vuurwantsen en pissebedden, maar eigenlijk kwam het biodiversiteitsverhaal over de lieveheersbeestjesproject niet genoeg uit de verf. Daarom hebben we de overige zes scholen voorgesteld om een jaar over te slaan en in 2025 een nieuwe poging te wagen.

Citroenlieveheersbeestje op schoolplein 't Anker.

Vooruitblik op 2025: voor het Lieveheersbeestjes project 2025 hebben zich zeven scholen met tien klassen aangemeld, en daar zitten weer vijf nieuwe scholen bij. Daarnaast staan er dus nog zes scholen met zeven klassen in de wachtrij, dat betekent dat we de gastles over lieveheersbeestjesproject in mei-juni maar liefst zeventien keer zouden kunnen geven, op elf verschillende scholen. We hebben dus dit voorjaar veel begeleiders nodig.

Natuurexcursies (door Wil Schonewille)

In het afgelopen jaar heeft de werkgroep alle geplande excursies uitgevoerd. Om praktische redenen werd een paar keer van het strakke schema van de derde zondag van de maand afgeweken. Enkele data werden aangepast en dat bleek goed uit te pakken. Zo werd de vroege vogelwandeling op zaterdagochtend gehouden en trok 20 belangstellenden. In juli werd voor het eerst een zomeravondexcursie gehouden in het Monnikenbosch waar 11 belangstellenden aan deelnamen. Dieptepunt was de februari excursie in den Treek/Oud-Leusden/Nimmerdor. Het weer speelde daarbij een belangrijke rol. In de stromende regen kwamen 2 belangstellenden opdagen. Met één gids werd de route toch gelopen, want de tocht gaat altijd door, tenzij er een weerwaarschuwing is voor code oranje. Besloten werd om deze excursie vol bijzondere cultuurhistorie, in augustus nogmaals aan te bieden. Inmiddels was een deel van deze route verklaard tot leefgebied van de wolf zodat we besloten om als één groep te lopen in het tempo van de langzaamste deelnemer. Het werd een aangename wandeling met heerlijk zomerweer. Met een groep van 3 gidsen en 22 belangstellenden genoten we van de bomenlanen, bloeiende heide, klokjesgentiaan en verschillende vlinders en insecten.

Alle andere excursies trokken gemiddeld zo'n 20 deelnemers met als uitschieter de paddenstoelen excursies in Nimmerdor. De zondagmiddag trok minstens 70 belangstellenden, ook de vrijdagmiddag excursie werd goed bezocht. Deze excursies op de vrijdagmiddag, vier keer per jaar, voorzien ook duidelijk in een behoefte. Ze worden door een vaste groep gidsen verzorgd en trekken een ander publiek dan op de zondagen.

Dit jaar stopten Dick van Etten en Jan van der Linden als gids. We hebben op passende wijze onze waardering laten blijken voor hun inzet voor onze werkgroep. Ze hebben beiden aangegeven eventueel bereid te zijn om bij vogelexcursies in te springen. Bij themaexcursies doen we vaker een beroep op experts en dat bevalt goed van beide kanten. Onze groep van 18, bestaat nu uit 13 actieve gidsen. Door deze gidsen zijn 15 reguliere en ook nog een aantal excursies op verzoek verzorgd. Ook het Groene Huis weet ons te vinden, dit jaar voor twee scholenprojecten, een excursie met vrijwilligers van een ander landgoed en een excursie met anderstalige vrouwen. Altijd weer leuk om te doen.

Bij evaluatie tijdens het gidsenoverleg is besloten om, met uitzondering van de paddenstoelen excursie, de bezetting van de excursies terug te brengen naar 3 gidsen. Niet alleen omdat we minder actieve gidsen hebben, maar ook omdat het voldoende aansluit bij de voorkeur van de gidsen voor groepen van maximaal tien personen per gids. Ook wordt het wat strakke schema lossier ingevuld, de zomeravond excursie bijvoorbeeld wordt in 2025 herhaald. Excursies met het thema Natuur in de wijk, blijken verrassend leuk om voor te bereiden en te delen met belangstellenden, waaronder vaak

ook bewoners uit die wijk met hun eigen verhalen. Dit jaar liepen we in Nieuwland en Hoogland.

De jaarlijkse geo-excursie, dit jaar bij het Belgenmonument, trok 25 belangstellenden, waarvan enkelen via de aankondiging op de site van Geopark Heuvelrug Gooi en Vechtstreek, door Kees de Heer.

Als gidsengroep volgden we dit jaar een cursus diersporen. Gerda Schregardus en Arianne Boon organiseerden voor ons drie bijeenkomsten met een theorieavond en praktijk dag. Op de derde praktijk dag werden theorie en praktijk gecombineerd aangeboden. We gingen ervoor naar de Veluwe en hebben daar de sporen van everzwijn, edelhert en de wolf gezien! Heel bijzonder om daar met je neus zo bovenop te staan. Maar ook in onze eigen omgeving leerden we signalen herkennen van dieren waar we

anders aan voorbij gelopen zouden zijn. Zo zagen we sporen van de otter en de das, maar ook vraatsporen van houtkevers zijn leuk om te herkennen. Tijdens de excursie diersporen in maart konden we al wat van deze kennis in praktijk brengen en met het publiek delen.

Dit jaar hebben we ook weer een gidsenuitje georganiseerd. In oktober bezochten we het Breeveen waar door een valwind veel bos in en rondom Leersum is verwoest. Utrechts Landschap heeft er nu een wandelpad doorheen gemaakt en laat de natuur het herstelwerk doen. Het wordt beschouwd als laboratorium voor de boswachter en kraamkamer voor de natuur. Heel indrukwekkend om de kracht van natuurgeweld en het herstellend vermogen, van zo dichtbij te zien. We maakten een mooie wandeling door het gebied met na afloop een gezamenlijke lunch.

Gidsenuitje Stormpad Breeveen - Leersum

Voor 2025 zijn we betrokken bij de nieuwe gidsenopleiding. Drie van onze gidsen zijn actief in het opleidingsteam, de andere gidsen zijn op afroep inzetbaar. We bieden stagemogelijkheden en begeleiding aan in de hoop de nieuwe gidsen zo enthousiast te maken dat ze zich willen aansluiten bij onze werkgroep.

Natuurfotografie (door Arjan Saaltink)

We hebben op veel mooie natuurgebieden en plekken mogen fotograferen en ons werk mogen tentoonstellen op verschillende locaties, zoals Het Groene Huis en verzorgingshuis Nieuw Avondrust.

Het was leuk om weer nieuwe fotografen te verwelkomen tot onze groep en enthousiast te krijgen voor natuur en fotografie.

En op avonden onze foto's te bekijken en te leren van elkaar.

De doelen voor 2025 zijn een nieuwe expositie te ontwikkelen met als doel deze kunnen tentoonstellen in 2026 in Het Groene Huis tijdens de 50 jaar bestaan IVN Amersfoort.

Natuurkijker (door Olav-Jan van Gerwen).

In 2024 hebben we drie edities van de Natuurkijker uitgebracht. Drie extra dikke edities nog wel, wederom heel kleurrijk en informatief. Met de terugkerende rubrieken 'Vleermuizen in Amersfoort' van Erik Broer, 'Mijn favoriete plek' van Wil Schonewille, 'Vogelverhalen' van Kees Quaadgras, en 'Werkgroepen in beeld' Van IVN en KNNV Amersfoort e.o. En interessante artikelen over bijvoorbeeld regenwormen, de Floron Eindejaars Plantenjacht, natuuronderzoek in Bloeidaal, nieuwe natuur in Vathorst, pissebedden, diersporen, naaktslakken en de zeldzame sinaasappelspin.

Het productieproces hebben we steeds beter onder de knie. Wederom hebben we versterking van de redactie gekregen, nu in de persoon van Nathan van Ginkel. Daar zijn we super blij mee. De redactie is nu mooi op sterkte en kunnen we in duo's ons redactie- en opmaakwerk doen. Dat is heel fijn werken en maakt de Natuurkijker een stuk minder kwetsbaar mocht een redactielid een keer verhinderd zijn.

We hebben als redactie teruggeblikt op de afgelopen jaargang en vooruitgeblikt op 2025. De ambities zijn hoog. We willen in 2025 weer 4 Natuurkijkers voor de IVN- en KNNV-leden gaan uitbrengen! In elk kwartaal één. En we gaan kijken of we nieuwe

rubrieken kunnen starten. Blijf vooral artikelen, verslagen en foto's naar de redactie sturen!

De redactie van de Natuurkijker bestaat uit Kees de Heer, Demi Nijhuis, Nathan van Ginkel, Paul Vriesekoop en Olav-Jan van Gerwen.

Natuurlezingen (door Anneke Abma).

In 2024 organiseerde WNA weer zeven lezingen. In totaal kwamen er 358 bezoekers naar Het Groene Huis (HGH) en zaten er 136 volgers thuis achter de buis; een gemiddelde van 71 per lezing, op zaal en online opgeteld (vorig jaar 79, het jaar daarvoor 62). Nog steeds zien we nieuwe gezichten.

Lezingen

- **jan** | Ellen van Norren, projectleider bij de Zoogdiervereniging: 'Otter, bever, wolf, nooit gedacht, toch gekomen - Over het succes van grotere zoogdieren in Nederland' Boeiende lezing, druk bezocht, ondanks dat de lezing opzettelijk niet op internet stond: 62 op zaal, 21 on line. 'De wolf' was een hot item en er was gewaarschuwd voor verstoring/overlast door relschoppers vanwege het omstreden beheer van wolven. Daarom werd alleen eigen publiek geïnformeerd via onze nieuwsbrieven en de WNA-mailinglijst. Verder was er een kort lijntje met de wijkagent geregeld en extra deurwacht door onszelf om bezoekers te 'screenen'. Uiteindelijk verliep de avond zonder problemen.

- **feb** | Hans Geuze, emeritus-hoogleraar celbiologie en vogelaar: 'Kleuren en patronen bij vogels' met foto's van Hans van Zummeren van vogels en vooral vlinders in het thema van de lezing.

Een avond om op een andere manier dan gewoonlijk te kijken naar vogels en vlinders. Ook deze avond werd goed bezocht: 62 op zaal en 18 online.

- **mrt** | Mark Meijrink, ecooloog: 'Orchideeën in Nederland'. Aanleiding was het gelijknamige boek, dat recentelijk was verschenen en waarvan Mark de hoofdauteur was. Het was voor een gemiddelde leek een wat pittige lezing. Op zaal waren er 44 luisteraars, online nog eens 16.

- **apr** | Theo Zeegers, projectleider bij EIS Kenniscentrum voor insecten:

'Bloembestuivers - Van blinde bij tot zilveren fluitje, verhalen over wilde bijen, zweefvliegen en andere bloembestuivers'.

Het was een heel duidelijke, overzichtelijke lezing. Er waren 36 bezoekers op zaal en 32 online.

*Deze Distelbehangersbij haalt het stuifmeel het liefst bij distels of andere paarse bloemen uit de composietenfamilie, zoals knoopkruid of grote klit. En zij 'behangt' haar nest met blad.
(Foto Hans van Zummeren)*

- **sep** | Gerard Korthals (WUR): 'Bodembioogie beter in beeld'. Deze lezing werd georganiseerd in het kader van de landelijke, jaarlijkse Bodemdierendagen. Gerard Korthals was 10 jaar geleden een van de initiatiefnemers van deze campagne. Op zaal waren er 42 luisteraars, online 12.

Ook is op een zondagmiddag tijdens de Bodemdierendagen in HGH de film Onder Het Maaiveld Junior twee maal vertoond. Dit was een initiatief van WNA, maar de kosten zijn betaald door IVN Amersfoort. IVN-werkgroep Jeugd verzorgde diezelfde middag in samenwerking met Het Groene Huis een aanvullend programma: kinderen konden op Schothorst met hun ouders op bodemsafari met een veldwerktas van HGH.

Voorzitter IVN Paul Vriesekoop nam zowel bij de lezing als bij de filmvoorstellingen als gastheer de honneurs waar. Dat was goed aan hem toevertrouwd gezien zijn specialistische kennis over onder andere wormen (zie artikelen Natuurkijker). En hij heeft deze rol prima vervuld!

- **okt** | Annemarit van Broekhoven, auteur van 'De Bionische Vogel': 'Biomimicry - over vernuftige strategieën van de natuur'. Er waren 48 bezoekers op zaal en 12 online (veel van de luisteraars thuis haakten af vanwege Zoom-gestuntel bij afwezigheid van onze technicus).

Geanimeerde, interactieve lezing. De kunst is anders te leren kijken. Vanuit de natuur: wat kunnen wij ermee. Vanuit het probleem: hoe lossen ze dat in de natuur op. Goed ook om de jeugd hiermee op te voeden! www.wereldvoloplossingen.nl

- **nov** | Dick de Vos, natuurgids, natuurjournalist, literatuurwetenschapper en auteur van 'De Canon van de Nederlandse Natuur': 'Van haring tot knotwilg en van grote vuurvliinder tot vliegenzwam - De Canon van de Nederlandse Natuur'. De lezing was druk bezocht: 64 bezoekers op zaal en 25 online.

Geanimeerde lezing. De spreker betrok het publiek vooral bij het keuzeproces van zijn volgende canon. Een vrijwilliger van de KKNV was aanwezig voor de boekverkoop van de Canon; een leuke en lucratieve aanvulling.

Een van de canonsoorten: Vliegenzwam, de iconische paddenstoel uit het kinderversje van onze jeugd (foto Hans van Zummeren)

Werkwijze

We hebben twee maal vergaderd en voor de rest weer veel ge-e-maild en geappt. De techniek bij de lezingen ging dit jaar beter, maar liet af en toe te wensen over; eenmaal bij afwezigheid van onze technicus, een andere keer waren er problemen met de bekabeling (hardware).

Samenstelling WNA

In 2024 namen we afscheid van Meinte Wildschut (KNNV) en werd het lidmaatschap van Arjan Wolsink, die Meinte al een tijd verving, formeel. Daarnaast voegde Brigit Kuypers zich bij de werkgroep namens Gemeente Amersfoort / Het Groene Huis. Zij onderhoudt het contact met de stadsecologen, die nu geen actief lid meer zijn van WNA.

Overige leden van WNA: Renée van Assema (KNNV, IVN), Kees de Heer (KNNV, IVN), Michiel Faber (VWU) en Anneke Abma (IVN). Ans Dijkstra (IVN) verzorgde weer de koffie. Cor Nauta verzorgde de techniek en monteerde de video's.

Permacultuur (voorheen Duurzaamheid, door Ruud Corduwener).

Het afgelopen jaar hebben we, in overleg met het bestuur, besloten voor deze naamsverandering: omdat we ons volledig bezig houden met permacultuur en omdat voor het onderwerp 'duurzaamheid' onvoldoende belangstelling is om daarvoor extra mensen in de werkgroep te krijgen.

Overigens heeft permacultuur alles te maken met duurzaamheid, want de drie ethische principes die ten grondslag liggen aan de permacultuur zijn:

- Zorg voor de mens
- Zorg voor de aarde

- Deel je overvloed

In het werken met vooral vaste, eetbare planten (bomen, struiken, groentes, kruiden) bevorderen we een toename van de biodiversiteit en bouwen we aan een robuust, ecosysteem.

Daar hebben we in het voorjaar ook hard aan gewerkt door ongewenste grassen te verwijderen, sommige planten te verplaatsen en het verbeteren van de compostomzet en zo het systeem te versterken.

Elke vrijdag houden we als eerste een observatieronde door de tuin: wat valt op? Welke signalen zien we m.b.t. de gezondheid van het systeem? In welke fasen bevinden de planten zich? Etc. Dit leidt meestal direct tot acties in het werkoverleg.

Verder werken we ook wekelijks aan onze eigen educatie. Thema's daarbij zijn:

Wat is de ecologische/samenhang tussen de planten? Systematisch bekijken.

Het verder verrijken van het kruiden assortiment; wat gaat er slecht en waarom?

Inventariseren van wilde planten en wilde medicinale planten.

Wat is (behalve het gebruikelijke) oogstbaar? Zoals zaden van de daslook en brandnetel of de zaadbolletjes van de Oost-Indische kers.

We hebben ons het afgelopen jaar bezig gehouden met veel uiteenlopende zaken, o.a:

- Onderhoud aan de tuin, waaronder veel snoeiwerk aan de Berceau.
- Goed leesbare planten stekers bij vrijwel alle planten geplaatst
- Inventarisatie van 'verdwenen planten'. Die zullen we voorjaar '25 weer moeten terug vinden
- Inventarisatie van bloeiende planten t.b.v. een zogenaamde bloeihoog.
- Inventarisatie van de wilde kruiden in de tuin en hun (medicinale) toepassingen
- We stonden op 8 september met een kraampje bij de IVN viering van Fête de la

Nature op het terrein van Zon & Schild. Daaraan voorafgaande hebben we veel werk gestoken in het plukken en drogen van uiteenlopende kruiden voor kruidenthee. Zowel zelf gekweekte kruiden als wildpluk. En vervolgens daar verschillende melanges van samen te stellen. Uiteindelijk hadden we tien verschillende melanges in zo'n 50 zakjes in de kraam liggen om,

samen met potjes appelmoes uit te delen. Daarnaast schonken we ook drie verschillende soorten kruidenthee. Daar was vanuit het publiek veel belangstelling voor.

- De website weer nieuw leven ingeblazen ([www.https://proeftuinacademie.nl/](https://proeftuinacademie.nl/))
- Verschillende planten en struiken verplant, omdat observatie leerde dat deze

geen optimale plek in de tuin hadden. In de permacultuur zijn observatie, ervaring en onderzoek belangrijk om kleine veranderingen door te voeren.

- In November werd door Steenbreek Amersfoort en Amersfoort Rainproof. het Kenniscafé De Groene Schatkamer 2024 gehouden. Gericht op hoveniers, tuinontwerpers en andere groen-professionals. Als werkgroep waren wij uitgenodigd om op de minimarkt acte de présence te geven met een informatiestandje over permacultuur. Met meer dan 80 bezoekers was de avond goed bezocht en er was veel belangstelling voor de permacultuur en de locatie van de Proeftuin.
- Onderzoek naar de bodem: we namen een tiental monsters om de verhouding 'vaste grond' en organisch materiaal te meten. Deze was, op een diepte van 20 cm steeds goed in orde. De tuin heeft de afgelopen jaren zelf de bodem dus al goed gevoed.
- Ook hebben we de zuurgraad van de bodem gemeten. Omdat we enige twijfels hebben bij de uitkomsten, gaan we dit nog een keer herhalen met zuiver gedestilleerd water.

ROM (door Olav-Jan van Gerwen)

Het was weer een mooi en gevarieerd ROM-jaar. We zijn 3x als werkgroep Ruimtelijke Ordening en Milieu bijeen geweest. We hebben bijvoorbeeld het concept- *Biodiversiteitsplan* van de gemeente Amersfoort besproken, waar we al eerder uitgebreid input voor hadden geleverd. Smullen natuurlijk voor onze coördinator biodiversiteit Arno Kanters. We konden daarbij terugblikken op de *Groenvisie in Vogelvlucht* waar het concept-biodiversiteitsplan met zijn 33 doelsoorten door de gemeente werd gepresenteerd. Het plan ligt nu ter inzage. Kijken of we daar nog op willen gaan reageren. Sinds het verschijnen van de Groenvisie (2016) zijn er 15 (!) Groenvisie in Vogelvluchten geweest. Stuk voor stuk heel inspirerende bijeenkomsten, waar we als ROM graag aan deelnemen.

Ook hebben we gesproken over de wens van wethouder Johnas van Lammeren om een *Groen Beraad Amersfoort* in het leven te roepen, als een soort groen klankbord voor de wethouder/het gemeentebestuur. “Veel efficiënter dan met iedere groene organisatie steeds afzonderlijk in gesprek te gaan”. Goede vraag. Hoe zet je zo iets op en hoe maak je daarbij gebruik van bestaande overlegstructuren? Hoe betrek je bijvoorbeeld de groene raden die in diverse Amersfoortse wijken al actief zijn. We zijn ermee aan de slag gegaan.

Op 6 juli zijn we ‘op fietsexcursie’ geweest met Wil Schonewille en Paul Camps als onze gidsen ‘uit de eigen gelederen’. We hebben diverse nieuwe woningbouwlocaties bezocht en ter plekke bekeken wat we daarvan vonden. Bedoeld om inspiratie op te doen voor ons nog altijd op te stellen ‘beoordelingskader woningbouw’. Heel interessant was de toelichting van Paul op de ondergrondse waterstromen en vervuiling bij de Nieuwe stad en Wagenwerkplaats. Vroeger stond hier een vetgasfabriek en nu wordt er teer verwijderd op een diepte van 10 m! Een heel uitdagende saneringsoperatie.

Een belangrijke ROM-activiteit in 2024 was dat we in de pen zijn geklommen om onze zienswijze op het *voorgenomen locatiebesluit voor het nieuwe Zwembad Hoogland* naar de gemeenteraad te sturen. “IVN maakt zich grote zorgen over de voorgenomen locatiekeuze” was de hoofdboodschap, want de plannen waren om naast korfbalvereniging MIA in het groen van het Park Schothorst te gaan bouwen. Daar

hadden wij zo onze bedenkingen bij (zie de Natuurkijker zomer-2024). Inmiddels lijkt de gemeente deze locatie definitief te hebben afgezworen. We blijven het op de voet volgen. Het lijkt erop dat we onze zienswijze wederom kunnen benutten, in reactie op de plannen voor Schothorsterlaan 88, het perceel waar vroeger de boerderij van Eemfors stond.

Andere activiteiten waar we als ROM in 2024 aan hebben meegewerkt of aan hebben deelgenomen zijn bijvoorbeeld de jaarlijkse *Groene markt* in Park Schothorst. Wat een geweldige dag weer! De opening van de zomerexpositie ‘*Kijk eens door de ogen van een dier*’ in het Groene Huis door de wethouder. Een heel fraai vormgegeven expositie die liet zien hoe we in Amersfoort meer ruimte kunnen geven aan de natuur als je door de ogen van dieren naar de. Ook onze deelname aan de bijeenkomsten van de *Beleidsstafel Bovenduist* mogen niet onvermeld blijven. Daar kon Arno actief meedenken over de plannen van de gemeente voor de ontwikkeling van dit gebied aan de rand van Vathorst. En Wil denkt heel actief met de gemeente mee over de aanscherping van de bomenleidraad.

Tot slot: we hebben als ROM versterking gekregen in de persoon van Karin Geschiere.

Zijn we heel blij mee. Wellicht een bekende voor sommigen van ons, want in een ietwat grijzer verleden was zij ook al actief geweest binnen IVN.

2025 is inmiddels gestart. Wij hebben er weer enorm veel zin in!

Olav-Jan van Gerwen, Wil Schonewille, Joyce Haringa, Karin Geschiere, Paul Camps & Arno Kanters

Vleermuizen (door Willem Berger).

Ik ben heel blij dat we in 2023 nieuwe vrijwilligers hebben aangetrokken die ook enthousiast meegedaan hebben dit jaar. Ik heb goede hoop dat de meeste ook volgend jaar weer terugkomen. Het belang van goed onderhoud en monitoring van de objecten draagt eraan bij dat vleermuizen terug blijven komen, zonder vrijwilligers is dit een onbegonnen zaak.

Wintertelling: In de zomer van 2023 hebben we enkele objecten van aanpassingen voorzien die ervoor kunnen zorgen dat er nog wat meer dieren in de objecten komen. Zo hebben we weggroepstenen en planken opgehangen in diverse grote bunkers. Dat de planken goed werken, bleek meteen tijdens de telling want achter meerdere planken zaten vleermuizen. De weggroepstenen waren nog niet in gebruik, dit kan wat langer duren i.v.m. de nawerking van het cement (in Rijnauwen duurde dit ca 3 jaar). Ook hebben we een proef gedaan met het vochtig houden van een bunker door middel van het maken van een "vijvertje". Dit vijvertje hebben we in juli gemaakt en was tijdens de tellingen nog steeds voorzien van water! Het was ook merkbaar vochtiger dan voorheen. Wellicht kan dit ook in de bunker R703 toegepast worden want ondanks dat deze bunker zeer veel potentie heeft is deze veel en veel te droog, zie verderop in dit verslag wat er gedaan is aan deze bunker. Hier zaten deze telling namelijk helemaal geen vleermuizen.

In de vleermuiskelder op terrein van De Boom lijkt de aanpassing aan de vliegopening zijn vruchten af te werpen, deze was veel te groot waardoor er veel tocht was en er ook marterachtigen naar binnen konden. Vorig jaar zat hier helemaal niks, maar nu zaten er 2 Grootoren, hopelijk vinden nog meer vleermuizen de weg naar dit object de komende jaren.

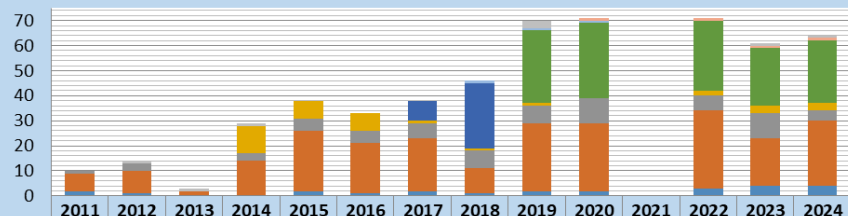
Foto: Watervleermuis achter verstopt achter twee stroomkabels

We hebben er sinds vorig jaar ook een nieuw object bij, de kerk in Woudenberg. Hier zaten in het najaar enkele Grootoren op zolder, de kerktoeren, die een beetje lijkt op de toeren van Oud Leusden is een potentieel winterverblijf voor Dwergen en Grootoren. Helaas konden we pas 15 februari terecht om een kijkje te nemen waardoor we wellicht vleermuizen gemist hebben. Gelukkig was ons bezoek niet helemaal voor niets want we vonden nog wel 1 gewone Grootoor in diepe slaap.

Echter de grote vraag na afloop die mij bezighoudt is: waar zijn de Baardvleermuizen gebleven? Sinds 2015 zagen we een mooie toename in het aantal Baardvleermuizen, in 2020 en vorig jaar zelfs 10 dieren. Nu komen we uit op het laagste aantal sinds 2015! Gezien de landelijke trend belooft dit niet veel goeds, de tijd zal het leren of deze trend zich voortzet.

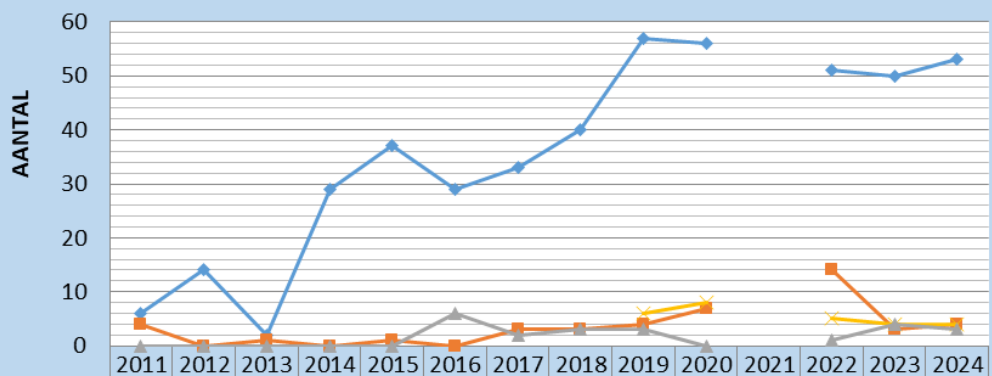
Resultaten tellingen vanaf 2011 (geen telling in 2021 vanwege Covid).

Aantal getelde vleermuizen werkgroep leusden (Wintertellingen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	10	14	3	29	38	33	38	46	70	71	0	71	61	64
I, ongeïdentificeerd		1	1	1					3				1	1
Laatvlieger (Eptesicus serotinus)										1		1	1	1
Ruige Dwergvleermuis (Pnat)								1	1	1				
Gewone dwergvleermuis (Ppip)									29	30		28	23	25
Dwergvleermuis spec. (Pipistrellus spec.)							8	26						
Watervleermuis (Myotis daubentoni)				11	7	7	1	1	1			2	3	3
Baardvleermuis (Myotis mystacinus)	1	3		3	5	5	6	7	7	10		6	10	4
Grootoorvleermuis (Plecotus auritus)	7	9	2	14	24	20	21	10	27	27		31	19	26
Franjestaart (Myotis nattereri)	2	1			2	1	2	1	2	2		3	4	4

Aantal getelde vleermuizen per plaats (Wintertellingen)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Leusden	6	14	2	29	37	29	33	40	57	56		51	50	53
Woudenberg	4	0	1	0	1	0	3	3	4	7		14	3	4
Wijk bij Duurstede									6	8		5	4	4
Renswoude	0	0	0	0	0	6	2	3	3	0		1	4	3

Naar aanleiding van de wintertelling is er ook een persbericht opgemaakt en verstuurd naar diverse kranten. Uiteindelijk heeft het bericht in de Leusderkrant gestaan.

Nieuwe vrijwilligers: In 2023 hebben een 4 tal nieuwe vrijwilligers zich bij de werkgroep gevoegd die dit jaar volledig meegedraaid hebben bij diverse activiteiten. Helaas hebben twee personen die zich via de Zoogdierverseniging hadden aangemeld voor het autovleren eind dit jaar besloten ermee te stoppen. De twee andere personen blijven gelukkig wel interesse houden in de vleermuizen. De nieuwe vrijwilligers hebben allen meegedraaid tijdens het autovleren, wintertellingen en zoldertellingen en vonden het zeer interessant.

Autovleren: Dankzij de nieuwe vrijwilligers is het jaarlijkse terugkerende project autovleren goed verlopen. Dit is een project in samenwerking met de Zoogdierverseniging waarbij al rijdend met de auto gezocht wordt naar vleermuizen. Dit project loopt inmiddels al 10 jaar. Hierbij worden 2 vaste routes gereden. Er is een route die vanuit Leusden via de Glind, Achterveld en Stoutenburg weer terug naar Leusden gaat en er is een route die via Woudeberg weer naar Leusden gaat. Twee mooie routes waarbij een deel Geldersevallei en een deel Den Treek wordt doorkruist. Het waren weer leerzame avonden waarbij gesprekken over diverse onderwerpen met betrekking tot de natuur de revue passeerden. Naderhand hebben we gezamenlijk de routes geanalyseerd in de bijeenkomst ruimte van de Groene Belevens in Leusden en hadden

we de meeste routes binnen mum van tijd volledig kunnen determineren op vleermuissoorten waarna de data vervolgens via een upload in de portal gezet kon worden. Voor 2025 hebben inmiddels weer twee nieuwe personen zich aangemeld om mee te doen.

Zoldertellingen: Vanaf 15 juli konden we weer de zolders op voor de jaarlijkse zoldertelling, er zijn diverse kerken bezocht en hebben wederom weer een aantal vleermuizen gespot. Zoals in de kerk van Renswoude en Woudenberg waar Bruine Grootoren werden gespot. De telling liep t/m 15 oktober.

Verbeteren en controleren winterobjecten: Met geld van de gemeente zijn deze zomer twee winter objecten aangepast. Een grote bunker in Leusden wilde maar niet vochtig worden en hier zijn een aantal aanpassingen gedaan welke ervoor moeten zorgen dat door middel van drainage water in de bunker kan lopen. We moeten afwachten of dit het gewenste effect gaat opleveren namelijk dat de luchtvochtigheid in de bunker omhoog gaat. We zullen dit gaan ondervinden tijdens de wintertelling. Een ander object welke in Jan Banninkpark ligt en waar sinds de aanleg meer dan 10 jaar gelden geen vleermuizen zitten is ook aangepast. Zo is de invliegopening flink aangepast en is er gezorgd voor meer luchtcirculatie. Ook hier afwachten of dit iets oplevert.

Overzicht van IVN Amersfoort/Leusden/Woudenberg (infographics).

